

Felvidéki magyar sorsok

Kanávor Katalin utazása a marhavagonban

Amikor kitelepítettek bennünket, nem indokolták mással, csak azzal, hogy magyarnak születünk. Amikor szóba került a reszlovakizálás, a szüleink sok más püspökivel együtt magyarnak vallották magukat, hát ezért kellett elhagyniuk a szülőföldjüket. A legkisebb testvérem a marhavagonban „ünnepelte” első születésnapját. Egy hétig ment velünk a szerelvény, rendszerint éjszaka, mert nappal félretolták, és álltunk valahol. Ott tanult a vagonban jární, közben tejbegrízt főzött a mama vacsorára, a sparherd be volt állítva, a csöve kiállt a vagon ajtaján, és potyogtak a könnyei a grízpapiba. Én meg csodálkoztam, hogy már tanul a Gabi jární, miért van az, hogy a mama sír. Rám nagyon-nagyon sok hárult, mert én voltam a legidősebb. Hogy miért és hova megyünk, azt én a magam módján már felfogtam. Édesanyámék hatan voltak testvérek, és kettőjüket telepítették ki. Itt maradtak a testvéreik, az én nagynénéim, keresztszüleim, a nagyanyám, az unokatestvéreim. Először 1954-ben sikerült elintézni, a pozsonypüspöki Tankovics Jóska bácsi segítségével, akinek valamilyen összeköttetése volt, hogy útlevelet kapjunk. Akkor eljöttünk két hétre. Hát az valami isteni csoda volt. A nagyapám úgy halt meg, hogy az édesanyám nem volt a temetésén. Később, amikor a nagyanyám meghalt, 1973-ban, éppen száj- és körömfájás volt, emiatt nem lehetett jönni. Ez egy iszonyú tragédia volt. 1956-ban nekem sikerült egyedül eljőnnöm, akkor egy hónapig itt nyaraltam, ez volt a mennyország. Akkor már nagyon megéreztem, mi a különbség. Pozsonypüspöki az mindig egy jó, összetartó falu volt. Szüleink is parasztok voltak, gazdálkodtak. Mi bekerültünk Lippóra, vagy kétszázan laktak a faluban, össze-vissza keveredés volt, mert a svábokat is vitték el, meg máshonnan is telepítettek ide sorstársakat, például Zsigádról, Negyedről. Mivel a nagyszüleim, szüleim parasztok voltak és gazdálkodtak, amikor kitelepítettek bennünket, mindent itt kellett hagyni. Nincstelének és hontalanok lettünk. Csodálkozom, amikor hallgatom a rádiót, nézem a tévét, és mondja egy olyan valaki, aki Székelyföldről menekült Magyarországra, hogy „hét éve élek Magyarországon, itt azt mondják, hogy román vagyok, ha haza megyek, azt mondják magyar vagyok”. Mi 59 év után is megkapjuk, hogy telepések, meg csezkók. Pedig hát a gyerekeink, unokáink már Magyarországon születtek, és még mindig azt mondják, hogy a csezkók...

A marhavagonban csak a legszükségesebb bútorokat vihettük magunkkal. A földön aludtunk a matracokon. Már két héttel az indulás előtt az egész rokonság darált kekszet sütött. Cukros zsákokban állt a darált keksz, mert az tartós volt, és ezért mindenki azt vitte magával. Szeptemberben települtünk, de még talán novemberben is volt belőle. Én ritkán sütöm, de a hugom gyakran elkészíti, és olyankor mindig folynak a könnyeink befelé, hogy gyerekkorunkban az volt az édesség.

Már 1947-ben szó volt a kitelepítés lehetőségéről, de csak 1948 májusában vált bizonyossá, hogy bennünket is érint a dolog. Ereklüként őrzöm mind a mai napig a kitelepítési papírt, ahol mindent följegyeztek, hogy mi a tulajdon, ez május-júniusban készült, ahogy nézem. Elolvasni nem nagyon tudom, mert én két osztályt végeztem itt, akkor szépen megtanultam szlovákul, de aztán el is felejtettem. A helyünkre Magyarországról ideköltözött szlovákok kerültek. Hát mit mondjak erre, én gyerekfejjel ezt nem tudtam úgy megítélni, de imádságos könyvként olvasom dr. László Péternek a Fehérlaposok című könyvét, amely 2003-ban vagy 2004-ben jelent meg. Ő Bonyhádon él, és idősebb, mint én, és ebben a könyvben benne van,

hogy „Innen ment a kincs, és onnan jött a nincs”. Amikor mi megérkeztünk Lippóra, a zsigárdiak, a negyediek és a máshonnan odatelepítettek már egy éve ott laktak azoknak a sváboknak a helyén, akik kis csomaggal voltak kénytelenek elmenekülni. Gyakorlatilag minden ott maradt utánuk. Ha voltak hozzátartozóik, akiket nem telepítettek ki, a felvidéki ember, aki karakán ember, azt mondta nekik, hogy vigyék el a holmikat, mert lehet, hogy visszajönnek, mint ahogy vissza is jöttek sokan, de mi úgy mentünk, hogy az, akinek a helyére mentünk, az kisebb házat kapott ott a faluban. A helybeliekkel egyébként a kapcsolatunk nagyon jó volt, mert akiknek a helyére mentünk, már aznap odajött a családból egy fiatal házасember, a másik héten jött az édesanyja, és amikor bejött, nagyon csúnyán nézett, elmondta, hogy ő lakott itt, majd megkérdezte, hogy maguk miért jöttek ide, és akkor még németül is mondott valamit. Édesanyám perfekt beszélt németül, és mindjárt visszaszólt. Attól fogva nagyon jóban voltak, soha egy rossz szó nem esett köztük. A néni mutatott meg sok mindent, és a templomban is magyarul meg németül is ment az imádság vagy az ének, soha vita nem volt. Megpróbáltunk beilleszkedni. Ugye szeptemberben mentünk, közeledett a tél, és el lehet képzelni, hogy se tüzelő nem volt, se más. A szüleink eljártak nem messze a Dunához Bátára. Télen a fakitermelésben segítettek, mentek a lovakkal fuvarozni, mert a lovakat vittük, hogy tüzelő legyen. Én úgy tudom, hogy amikor mi átmentünk, előtte itt le kellett a szlovák pénzt adni. Valami kevés összeget adtak, nem tudom mennyit, de utána azt a pénzt soha nem kaptuk meg, amit itt a szüleink beszolgáltattak. Én mostanában találtam egy aktatáskában egy bizonyos iratot, amellyel kérvényezték a szüleim, hogy a négy gyerek beiskolázásához pénz kell, próbáljanak valamit visszaadni belőle, de soha többet nem kaptunk, és ahogy a Fehérlaposok című könyvben is olvastam, az bizony egyszerűen „eltűnt”. A szüleim egyébként Lippón is gazdálkodtak, mert kaptak egy kevés földet, de nem annyit, amennyi itt volt, mert úgy tudom, hogy volt egy tól-ig határ, azt művelték, de mire beledolgozták volna magukat, jöttek az ötvenes évek, a beszolgáltatások, a padláslesöprések, a tojásleadások, meg egyéb. Nagyon szegények voltunk, hiába gazdálkodtunk, neveltünk disznót, sokszor a rántáshoz sem volt zsír. Mondhatom, hogy ha az itt maradt rokonok nem segítettek volna bennünket, akkor talán még ruhánk sem lett volna. Van egy unokanővérem Püspökiben, aki magas és vékony, én meg alacsonyabb és kövérebb vagyok. Megkaptam a kabátját, amely tíz centivel keskenyebb volt, akkor a mama beletoldott, és alakított rajta, hogy nekem jó legyen.

A gyermekeimnek és az unokáimnak máig nem meséltem el a mi hatvan évvel ezelőtti kálváriánk részleteit. Még nem jutottam el oda, hogy úgy tudjak beszélni róla, hogy közben ne érzékenyüljek el. Nincs hozzá elég lelkeröm, és arra sem, hogy a gyerekeimet meg az unokáimat elhozzam Pozsonypüspökibe, és mindent megmutassak nekik.